

Buletin
INFORMATIV

Anul XVIII • nr. 7 (206) • Iulie • 2009

CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE

Buletin
INFORMATIV

Anul XVIII • nr. 7 (206) • Iulie • 2009

ființa românului, iar această trăsătură ne identifică în concertul lumii cu care ne-am reunit dar nu ne putem contopi.

Vâlcea, asemenea tuturor zonelor etnofolclorice românești, este un spațiu al sintezei creatoare de valori, unde dialogul artă cultă - artă populară s-a derulat neîntrerupt între generații, trecutul fiind privit cu respect, iar viitorul cu optimism.

Proiectul „Tezaure Umane Vii” lansat de Complexul Muzeal „ASTRA” Sibiu, la care Vâlcea este parte prin întreaga strategie culturală derulată, timp de 40 de ani, de echipa de specialiști a CJCPCT Vâlcea, este și poate să fie o alternativă la politica culturală românească de dezvoltare strategică, mai ales în condițiile în care resursele materiale ale omenirii sunt exploatare în defavoarea echilibrului ecologic și cu grave prejudicii asupra florei și faunei, deci a întregii omeniri.

Întoarcerea la Tradiție cât nu este prea târziu este posibilă numai prin recunoașterea acestor valori ce pot fi stimulate legislativ, iar inventarierea lor prin stabilirea criteriilor de apreciere ca "Tezaure Umane Vii" este un demers necesar și urgent.

Prof. Elena STOICA,
Director - CJCPCT Vâlcea

Cuprins:

Cronica așezămintelor culturale

Consfătuirea națională a directorilor centrelor pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale/centrelor culturale2
(Mirela PARASCHIV, Mihaela CIORCILĂ)

Cercetare aplicată

Tradiția Călușului în satul Prundu, județul Giurgiu - Legatul Steagului și Spargerea Călușului13
(Aura Andreea PETRE)
Călușul la Giurgiu18
(Anamaria STĂNESCU)
Nunta, între tradiție și ispitele moderne.....21
(dr. Iuliana BĂNCESCU)
Obiceiul „Cununii” de Ispas la Mohu25
(Cozmina GLONȚA)

Ecouri

Zărzărică, zărzărea.....27
(Elena GAVRILUȚIU)

Datini și tradiții

Calendar popular - iulie 2009.....32

Agenda iulie 2009.....33

Puncte de vedere

Creatori și păstrători de valori în spațiul vâlcean.....46
(prof. Elena STOICA)

Cronica așezămintelor culturale

Consfătuirea națională a directorilor centrelor pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale/centrelor culturale

În perioada 25-27 mai 2009, Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale a organizat, la Sinaia, cea de-a IV-a ediție a **Consfătuirii naționale a directorilor centrelor pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale/centrelor culturale**, proiect care își propune asigurarea unui spațiu de comunicare între centrele pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale/centrelor culturale, asigurarea funcționării rețelei culturale și a funcției de coordonare metodologică a CNCPCCT.

În programul acestei ediții - structurat pe parcursul a șapte sesiuni - organizatorii au propus spre discuție următoarele subiecte:

- *Obiective și atribuții în strategia așezămintelor culturale județene*
- *Coordonarea metodologică - concept și aplicație*
- *Salvgardarea meșteșugurilor tradiționale/implementarea de urgență a „Mărcii CeRT - artă tradițională”*
- *Rolul cercetării aplicate și tehnici specifice de lucru.*

profesori, prin aria curriculară pe care au parcurs-o, sunt cunoscuți și recunoscuți ca depozitari de cunoștințe și har artistic, obiectele lucrate de fiecare în parte purtând amprenta identității artistice.

În domeniul artei țesutului și al cusutului merită să evidențiez preocupările artistice ale: învățătoarei Maria Foltea (Mihăești), Mariei Neamțu (Măldărești), Cristinei Niculescu (Stoenești), Rodicăi Crăcană (Costești), Elenei Banu (Râmnicu Vâlcea), Mariei Gibu (Frânțești-Genuneni), Anei Avrănescu (Bărbătești), Mariei Vinereanu (Vaideeni) și lista poate continua.

Am sărbătorit, în ziua de 16 octombrie 2008, la Tomșani, pe învățătoarea Felicia David, apostol al satului vâlcean, instructor coregraf, interpret de cântec și creator popular de costum, un adevărat animator cultural, aflată la vârsta de 75 de ani. Doamna Felicia David face parte din lumea celor ce respectă valorile spirituale ce izvorăsc din tradiția păstrătoare de valori pe care le transmit cu pricepere generației tinere cu metodele didactice însușite prin școală, dar și prin Tradiție. Este, pentru noi, un model ce se înscrie fericit în categoria „tezaurelor umane vii”.

În anul 2001 am redactat un mic catalog al meșterilor populari din România ce a reușit să creioneze, pe genuri ale artei populare, portrete ale celor mai valoroși meșteri participanți, sub semnul Imnului Național al României, la Târgul dedicat acestui eveniment ce organizează începând cu anul 1998.

În prefața acestui catalog am cutezat a lansa o invocație pe care o reiau ca pe o certitudine. Spuneam atunci că la începutul celui de-al treilea mileniu suntem puși în fața unei dileme: dispăre sau nu arta populară? Majoritatea meșterilor populari lucrează în virtutea unei comenzi naționale și chiar internaționale cu o funcționalitate simbolică tradițională - uneori „exotică” pentru străini, cu o finalitate predominant economică, în sensul creării unor „suveniruri”, ba chiar și a unei producții „artizanale de aeroport”. Inventarul gospodăresc exclude produsele utilitare confecționate de meșteri. Și totuși nu ne putem lipsi de lingura de lemn, de vasele ceramice, într-un cuvânt de obiectele prelucrate ecologic.

Răspunsul la această întrebare este categoric negativ, căci talentul ancestral, nevoia permanentă de frumos a poporului, nu dispar. Capacitatea de a crea, de a înobilă obiecte din inventarul gospodăresc, cu decorațiuni ce au valoare simbolică, face parte din

Remarcabil este fenomenul petrecut după Revoluția din 1989 când, mai ales ceramiștii au beneficiat de o apreciere din partea publicului, iar numărul lor a crescut, în interiorul familiilor. Acum, vechi familii de olari ce lucrau numai pentru târg, fără să atragă atenția asupra lor, își cer dreptul la nemurire: familia Mihai și Maria Bâscu cu copiii (Nicu, Costel, Maria devenită Ștefănescu); familia Ion și Elisabeta Bâscu, cu copiii (Gheorghe cu soția, Leonida, fiică a renumitului Gheorghe Iorga), familia Frigură - Maria (fiica lui Victor și Eufrosina Viçșoreanu) cu copii săi (Ionel și Florin Frigură).

În ceea ce privește familia Dumitru și Ioana Mischiu, fiicele lor - Nicoleta, căsătorită cu Laurențiu Pietraru și Mihaela, căsătorită cu Ionel Paloși - sunt deja nume recunoscute la nivel național și internațional.

Din vechea familie de olari Giubega, Sorin și soția sa Marieta se disting ca cei mai valoroși.

Prelucrarea lemnului în Vâlcea a cunoscut de-a lungul timpului o dezvoltare remarcabilă. De la Anghel Moiescu, bătrânul înțelept din Romanii de Sus ce lucra cu multă pricepere piese pirogravate, necesare inventarului gospodăresc al casei de sub munte: „vadră”, „cofă”, „căuc” etc. al cărui nume este amintire, dar merită apreciere, la Constantin Badi, Petre Iacovoiu, Nicolae Rugea, trecuți la nemurire, numai ultimul lăsând în urma sa pe fiul Nicușor, făuritor de fluieri, până la meșterii de azi din cartierul Valea Mare (Băbeni) și din Vâlcea, timpul a lucrat în favoarea meșteșugului.

Vița Lepădatu este, alături de soțul său Iordan, o renumită creatoare de forme și modele de piese de inventar gospodăresc, frumos decorate, ce își găsesc utilitatea în casele românilor, dar mai nou și în restaurantele ce oferă produse alimentare prelucrate după bucătăria tradițională. Ea este membră a Academiei Artelor Tradiționale „ASTRA” Sibiu fiind prezentă la toate evenimentele organizate de instituția noastră în județ, în țară, cât și la târguri ale altor instituții. Și-a luat deja alături de ea fiul.

Alături de ea, la Băbeni (Valea Mare), la fel de talentați sunt meșterii sculptori în lemn grupați în familiile: Dumitru Stângaciu, Bucur Bădălan, Bucur Stângaciu ș.a. La Costești, Elisabeta Lepădat sculptează cu har icoane în lemn, iar la Horezu - Romanii de Sus, Nicolae Bem construiește fluieri.

Ene Vasile și Constantin Manoli s-au dedicat din pasiune artei sculpturii în lemn, ca o alternativă ocupațională, deși au activat ca

Prezentăm mai jos o sinteză a principalelor probleme abordate.

Legislația specifică și reglementări necesare

Un spațiu important a fost acordat **legislației care reglementează activitatea așezămintelor culturale**, fiind discutate cu precădere:

- **Legea nr. 143/2007** privind înființarea, organizarea și desfășurarea activității așezămintelor culturale

- **Legea nr. 292/2003** privind organizarea și funcționarea așezămintelor culturale, abrogată în anul 2006 prin O.U.G. nr. 118/2006

- **Legea nr. 26/2008** privind protejarea patrimoniului cultural imaterial

- **O.U.G.189/2008** privind managementul instituțiilor de spectacole sau concerte, muzeelor și colecțiilor publice, bibliotecilor și al așezămintelor culturale de drept public.

● Referitor la **Legea nr. 143/2007 privind înființarea, organizarea și desfășurarea activității așezămintelor culturale/O.U.G. nr. 118/2006:**

- s-a solicitat ca în textul legii actuale **centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale să fie menționate separat**, nu în cadrul generic al așezămintelor culturale;

- în condițiile actualei legislații, centrele județene **nu se bucură de vizibilitate**; legea ar trebui să stipuleze **obligativitatea existenței unei instituții de tip CJCPCT în fiecare județ** (cu mențiunea că această denumire este una foarte lungă, fapt din care derivă o serie de inconveniente);

- introducerea centrelor între așezămintele culturale **le-a scos dintr-o relație de coordonare benefică la nivelul comunităților locale**; pentru că nu au nici **potențial financiar**, nici **potențial uman - personal de specialitate**, așezămintele culturale de nivel local așteaptă ca **centrul județean să le coordoneze metodologic activitățile**, dar centrul nu mai are această calitate;

- legea necesită elaborarea unor **norme de aplicare** care să conțină **explicit atribuțiile** cuprinse în **regulamentele-cadru ale așezămintelor culturale**, pe tipuri (ex.: cămin cultural, centru județean etc.);

- normele de aplicare este necesar să **nominalizeze funcțiile specifice** pentru centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale/centrele de cultură județene și încadrarea personalului în aceste funcții, ca și pentru celelalte tipuri de așezăminte, conform unor regulamente-cadru;

- conceptul de **coordonare metodologică** apare în Legea nr. 26/2008, dar nu există în Legea nr. 143/2007;

- se impune cuprinderea atribuției astfel:

a) Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale **coordonează metodologic** centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale, alte așezăminte de nivel județean;

b) centrele județene **coordonează metodologic** așezămintele culturale de nivel local, din aria administrativă a județului;

- s-a insistat asupra problemei **recunoașterii** prin lege a **centrelor județene ca centre metodologice pentru așezămintele culturale din județe** și a **CNCPCT ca centru metodologic la nivel național**;

- în accepția CNCPCT, conceptul de **coordonare metodologică** necesită definire printr-o **reglementare** (posibil - ordin al ministrului culturii, cultelor și patrimoniului național);

- coordonarea trebuie să asigure un cadru funcțional de parteneriat și să urmărească finalizarea unor tipuri de activități specifice:

- realizarea unei baze de date

- dezvoltarea de servicii integrate

- furnizarea și accesul la informații

- facilitarea relațiilor de tip național/internațional etc. (se poate referi și la organizarea unor seminarii, colocvii cu tematică specifică metodologiei domeniului culturii tradiționale/domeniilor conexe).

● O problemă pusă în discuție de participanți a fost **retribuirea personalului din așezămintele culturale**, în general, și a celui din **centrele pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale/centrele de cultură**, în special, care ar trebui corelată cu alte reglementări din domeniul culturii (legile privind organizarea și funcționarea **muzeelor, bibliotecilor, instituțiilor de spectacole** - instituții ce beneficiază de anumite categorii de beneficii salariale - sporuri de importanță națională, de fidelitate, alte sporuri).

Elena Paraschivoiu este membră a Academiei Artelor Tradiționale „ASTRA” Sibiu, iar noi o considerăm un „tezaur uman viu”, sărbătorind-o cum se cuvine la ceasuri aniversare.

Dumitru Șchiopu, ceramist din comuna Vlădești octogenar, rămâne un creator de forme angobate și stropite cu smalt verde, unic pentru întreaga Țară Românească. Se mândrește și acum cu chiupurile pentru depozitat alimente de mărimi mari, demne de remarcat, pe care însă nu mai cutează să le lucreze, căci „trebuie să ai multă forță”, spune ceramistul.

Mereu dispus să-ți demonstreze că nu a încetat să se învârtă roata, Dumitru Șchiopu este un nume de referință pentru ceramica vâlceană, identificându-se cu centrul Vlădești căruia i-a dat un stil propriu. El este, din punctul meu de vedere, un „tezaur uman viu”, ce merită o atenție ce se poate concretiza și printr-o indemnizație care i-ar răsplăti munca de o viață, așa cum o merită toți vâlcenii aflați la o vârstă venerabilă.

Acolo unde omul nu a reușit, Dumnezeu a lucrat și iată că, la vreme de incertitudine asupra destinului centrului de olărit Vlădești, ginerele lui Dumitru Șchiopu, Eugen Pătru, a hotărât că trebuie să se dedice olăritului. Având alături ochiul vigilent al maestrului și harul decorativ al Violetei, fiica lui Dumitru Șchiopu, Eugen a reușit, în numai câțiva ani, să se impună în plan național ca un ceramist talentat, cu forța creatoare și simț artistic.

Mai puțin cunoscut și trecut într-un unghi de umbră, Constantin Arniceru, ceramist din comuna Vlădești, este un exponent al centrului abordând repertoriul de vase ce amintesc de centrul mai vechi Buda. Vasele sale ce au mai puțin calități ornamentale adaptate la repertoriul de forme solicitate acum, sunt căutate mai mult pentru cei ce încă mai găsesc „la foc” direct și pentru cultivarea florilor (glastre).

Ceramica de Horezu are ca familii de meșteri, alături de familia Stelian OGREZEANU, acum cetățeni germani, familia Victor Vișorea-nu: Victor în lumea nevăzută, Eufrosina activă și Ionel ceramist, cetățean francez, încă multe alte familii ce continuă tradiția olăritului. Dintre toate se disting: familia Mischiu Dumitru, membru al Academiei Artelor Tradiționale „ASTRA” Sibiu, Ioana, soția sa; familia Iorga, ambii soți, Gheorghe și Maria fiind distinși cu această calitate, onorați de titlul ce îi așază în Panteonul neamului ca deținători ai tehnicii „cum să faci” ca lutul să vorbească.

Vartolomei Todeci, profesor de limba și literatura română, este exponentul intelectualului român care și-a iubit semenii, educându-le pruncii în dulcea limbă românească, i-a învățat să-și iubească tradițiile, să cânte, să joace și să poarte, în contexte adecvate, costumul popular tradițional „unguresc”, cum spunem noi vâlcenii. Vartolomei Todeci este un vechi cercetător al fenomenului transumanței și al istoriei păstorilor români din Ardeal ce au înfruntat timpul și timpurile reușind a supraviețui în așezări din vechiul Regat. Culegător de folclor și interpret de excepție, la fluier, Vartolomei Todeci este o personalitate culturală ce și-a meritat dreptul de a fi membru al Academiei Artelor Tradiționale „ASTRA” Sibiu, titlu conferit anul trecut la Zilele Culturii Populare Vâlcene. Este pentru ținutul Mărginimii Sibiului un „tezaur uman viu”.

Eufrosina Viçșoreanu este pentru ceramica românească un exponent al culturii populare contemporane, înzestrată cu harul creației de motive decorative ce preiau din repertoriul tradițional și-l dezvoltă creator astfel încât să-i dea o dimensiune stilistică proprie, recunoscută ca „stilul Eufrosina Viçșoreanu”. Nici un taier decorat de creatoarea noastră nu este identic cu cel lucrat anterior. Eufrosina Viçșoreanu aparține Vâlcei și țării întregi, ea este un „tezaur uman viu” ce și-a primit darul meritat abia după trecerea la cele veșnice a soțului său Victor, deși a lucrat cu aceeași „gaiță” motive de Horezu. Este și ea membră a Academiei Artelor Tradiționale „ASTRA” Sibiu, ceea ce-i conferă dreptul la nemurire.

Elena Paraschivoiu, creatoarea populară de scoarțe și costume populare din comuna Bărbătești, a colindat cu războiul său de țesut toate locațiile care au găzduit evenimente culturale vâlcene: Muzeul Satului Național „Dimitrie Gusti” - București; Muzeul „ASTRA” Sibiu; Institutul Cultural Român de la Budapesta (Ungaria); Târgul Internațional de Turism Praga (Cehia), Salzburg (Austria). Casa cu foișor traforat și înnobilită cu mușcate vorbește despre o țesătoare cu harul creației și o „bunină” ce-și așteapta copiii și nepoții, toți cu învățătură de carte, de profesie, educatori, învățători, profesori, preoți, slujitori ai credinței în valorile perene ale neamului. Are o fiică învățătoare, Silvia Veteleanu, ce îi urmează și talentul de țesătoare, fiind un exemplu pentru generația de intelectuali din satul românesc.

Imagine de la **Consfătuirea națională a directorilor centrelor pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale/centrelor culturale, ediția a IV-a, Sinaia, 25-27 mai 2009**

- în prezent, salariile sunt mici și foarte mici, ceea ce face imposibilă atragerea specialiștilor, ajungându-se chiar la o migrare a personalului de specialitate, format în aceste instituții, către alte domenii;
- unul dintre punctele importante în discutarea grilelor de salarizare a fost și **nominalizarea în aceste grile a unor funcții specifice pentru așezămintele culturale**, care în prezent sunt asimilate altor funcții, deși ele sunt menționate ca atare în „Codul Ocupațiilor din România”;
- se impune o regândire a acestui aspect în cadrul unei **noi grile de salarizare**, care să respecte un anumit nivel de salarizare, mai competitiv, și care să cuprindă funcțiile specifice;
- un subiect conex abordat în cadrul acestei discuții a fost existența **contractului colectiv de muncă în ramura cultură**; în prezent reprezentanți ai MCCPN, ai Serviciului Managementul Re-

surselor Umane și Dialog Social și ai Sindicatelor din ramură lucrează la acesta. Contractul-cadru are **anexe** care reprezintă anumite tipuri de instituții; între acestea s-a propus, pentru varianta actuală a contractului colectiv și **anexa referitoare la așezămintele culturale**;

- s-a subliniat faptul că acest act prevede obligații și drepturi ale ordonatorului de credite, de asemenea drepturi și obligații ale angajaților, dar atâta timp cât acestea nu apar într-o **lege a domeniului respectiv, nu pot fi aplicate, un contract colectiv de muncă neavând valoarea unei legi.**

● Referitor la **Legea nr. 292/2003 privind organizarea și funcționarea așezămintelor culturale** - act abrogat prin O.U.G. nr. 118/2006 (Legea nr. 143/2007):

Această lege, la elaborarea căreia a fost implicat CNCPCT și s-a procedat la o consultare publică, este unica lege din domeniu care ar fi putut fi funcțională, fiind **singura care stipulează atribuțiile fiecărui așezământ în parte** și relația care se stabilește între centre și celelalte instituții din teritoriu, pe de o parte, și relația cu CNCPCT, pe de altă parte; cu mici amendamente poate fi considerată chiar o lege practică, putând fi îmbunătățită prin adăugarea unei **structuri de funcții** specifice așezămintelor culturale.

În concluzie, s-a solicitat MCCPN **modificarea Legii nr. 143/2007** privind înființarea, organizarea și desfășurarea activității așezămintelor culturale, în concordanță cu politica promovată de actualul Guvern, lege care să beneficieze și de **norme de aplicare**, inclusiv regulamente-cadru de organizare și funcționare a așezămintelor culturale.

● Referitor la **Legea nr. 26/2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial**

S-a propus ca Legea nr. 26/2008 să suporte **modificări și completări**, deoarece necesită precizări clare privind:

- CNCPCT are între atribuții coordonarea metodologică „a activității așezămintelor culturale în domeniul patrimoniului cultural imaterial” (art. 18, lit. c); nu există nicio precizare **asupra tipurilor de așezăminte** și nu există **nicio reglementare** în vigoare care să stipuleze **atribuții clare**, nu general exprimate;

au cunoscut-o, devenind, simbolic, exponenta unei lumi ce-și trage seva din spiritualitatea spațiului de sub munte al Olteniei. A dat nume motivelor cusute sau țesute cu arnici pe pânză („Rodul pământului”), a dedicat poezii fiecărui colț din natura Bărbăteștiului natal, a făcut nemuritor țaranul contemporan („Să ne cinstim țaranii”), a fost și a rămas un om al pământului pe care l-a spiritualizat cu o forță ce încă mai vibrează în inimile celor ce au întâlnit-o. „Cămașa românească”, poezia creată de Gheorghiuța Măleanu, a suscitât controverse ce s-au stins în timp pentru că ea a învins prejudecata ce excludea posibilitatea de a lucra cu metafora, fiind ceea ce se numește un poet țaran. Și totuși a fost posibil, Gheorghiuța Măleanu este și rămâne un simbol al Vâlcei depozitare de viață spirituală cu putere de iradiere în spațiul românesc.

Olimpia Radu, devenită și ea amintire vie, rămâne creatoarea de costum popular vâlcean care s-a bucurat de o apreciere izvorâtă din talentul său de a concepe piese de port popular armonizate artistic, fapt ce i-a adus premii naționale, iar Sărbătoarea „Hora costumelor” din Pietrari o evocă anual.

Elena Stănciucu, țesătoarea care a slujit în anii '70 Școala Populară de Artă - clasa externă din comuna Vlădești - a adus în prim-plan o materie primă mai puțin pusă în valoare, părul de capră. Dacă bătrânul Sandu Ioniță din Dăiești - Popești, lucra la gherghel desagi pentru poveri din același material, Elena Stănciucu a înnobilit arta gherghelului realizând carpete și covoare oltenești din părul de capră tors și răsucit, obținând paisprezece culori naturale numai prin știința de a combina părul natural din capră. A lăsat în urmă, pentru a-i continua meșteșugul, pe două foste ucenice, Elena și Ema Banu din Râmnicu Vâlcea.

Ei sunt tezaure umane vii ce transmit energii stimulatoare dintr-o lume din care facem parte toți, prin naștere și în care ne integrăm, la timpul ce îl stabilește Demiurgul. Au fost cu toții onorați cu titlul de membri ai Academiei Artelor Tradiționale în timpul vieții, mai puțin Ilie Zugrăvescu și Gheorghe Bobei, ce au primit această calitate post-mortem, în 6 iulie 2008 la Muzeul „ASTRA”, cu prilejul Zilelor Culturii Populare Vâlcene.

În același context, au mai primit această onorantă distincție Tudor Florea - interpret la fluier, animator cultural, Puiu Ignăteanu, solist dansator, ambii membri ai Ansamblului folcloric „Runceanca” al Căminului Cultural Runcu.

Puncte de vedere

Creatori și păstrători de valori în spațiul vâlcean

Vâlcea, ținut încărcat de istorie, a beneficiat de un patrimoniu uman ce și-a alimentat forța creatoare, din generație în generație, adăugând, ca într-o spirală crescătoare, noi valori concretizate într-un repertoriu de motive stilistice, expresii ale artei vâlcene ce identifică această binecuvântată vatră de spiritualitate.

Contribuția Vâlcei la zestrea spirituală a spațiului românesc, înscrisă în cartea valorilor neamului, este cu atât mai notabilă cu cât acoperă o diversitate de genuri artistice, numele multora constituind repere pentru generațiile ce se succed.

Ca apostoli ai satului românesc și depozitari de folclor, Gheorghe Bobei și Ilie Zugrăvescu, trecuți în eternitate, sunt emblematici. Constantin Bănaciu și Paul Băncescu rămân încă și acum de neînlocuit ca meșteri cojocari, un gen al artei populare care nu trebuie abandonat. Victor Vișoreanu, artistul popular care a fost primit în Uniunea Artiștilor Plastici pentru puterea creației de forme și motive decorative, este un reper pentru ceramica de Horezu, atrăgând atenția artiștilor plastici asupra fenomenului creației populare. Ciucurencu însuși făcea referiri la harul pe care îl avea acest artist popular.

Gheorghiuța Măleanu, poetă țărancă din comuna Bărbătești și creatoare populară de costum, a devenit erou de film documentar premiat la nivel național și internațional, talentul ei uimind pe cei ce

- nominalizarea centrelor județene pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale între instituțiile cu atribuții în domeniul patrimoniului cultural imaterial enunțate de lege, deoarece acestea sunt **instituțiile de specialitate de nivel județean cu atribuții majore în domeniul patrimoniului cultural imaterial**;

- textul actual al **Legii nr. 26/2008 ignoră centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale, minimalizând activitatea și rolul acestor instituții județene**;

- în ceea ce privește însăși existența acestor instituții de specialitate, s-a considerat că apar pericole majore care pot duce la dispariția centrelor și, inevitabil, la pierderea elementelor identitare, cum ar fi:

- lipsa reglementărilor legislative clare și în concordanță cu realitatea și legislația actuală;
- problema, în unele cazuri, a transformării centrelor într-un simplu departament în cadrul unui centru cultural;
- prin lege ar trebui să se precizeze foarte clar **atribuțiile cu privire la conservarea și promovarea patrimoniului imaterial** (legea în vigoare nu are asemenea prevederi); legea ar putea fi completată prin decizii, norme etc. elaborate de MCCPN prin compartimentul de specialitate; de asemenea, se solicită elaborarea unei strategii naționale a salvagădării patrimoniului cultural imaterial și a normelor de aplicare.

● Referitor la **O.U.G. 189/2008 privind managementul instituțiilor de spectacole sau concerte, muzeelor și colecțiilor publice, bibliotecilor și al așezămintelor culturale de drept public**:

- propunerile au fost sintetizate și înaintate la MCCPN - Cabinet secretar de stat prin adresa CNCPT nr. 354/11.06.2009, înregistrată la MCCPN cu nr. 1590/V.T./12.06.2009; totodată, au fost depuse propuneri din partea Asociației Naționale a Centrelor Culturale.

Participanții au decis desemnarea unei comisii de lucru pentru elaborarea de propuneri legislative specifice - completări și modificări (comisia a elaborat și înaintat deja la MCCPN propunerile privind modificări și completări la O.U.G. nr. 189/2008).

Salvgardarea meșteșugurilor tradiționale

1. Marca „CeRt - România”

CNCPCT a anunțat înregistrarea la O.S.I.M. a *Mărcii „CeRt - România”*, marcă de produs, proprietate a CNCPT, precum și demararea procesului de implementare a acesteia, deziderat extrem de important în prezent.

Participanții urmează să se pronunțe asupra funcționării acestei mărci.

CNCPCT a propus implementarea mărcii printr-un ordin al ministrului culturii, cultelor și patrimoniului național.

2. Rolul cercetării aplicate și tehnici specifice de lucru

- participanții au subliniat rolul cercetării aplicate și al instrumentelor de lucru specifice în salvgardarea elementelor de patrimoniu cultural imaterial și a valorilor culturii tradiționale;

- s-a evidențiat colaborarea dintre CNCPT și centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale în acest domeniu;

- subiectul privind *prezentarea multimedia ca modalitate de promovare a proiectelor culturale*, inclusiv de cercetare, a fost amplu discutat:

- s-a subliniat impactul pe care îl pot avea materialele multimedia (CD/DVD) realizate în cadrul instituțiilor de cultură în contextul îndeplinirii atribuțiilor pe care acestea le au, de salvgardare a patrimoniului cultural imaterial și a culturii tradiționale;

- CNCPT, instituție națională care desfășoară un program de stocare a datelor și faptelor de folclor, a prezentat, ca exemplu, DVD-

19 iulie – Livezi

Ziua comunei Livezi - ediția I.

20 iulie – Titești

Târg la Titești - manifestare etnofolclorică.

20 iulie – Amărăști

Nedeea de Sfântul Ilie - Târg la Amărăști.

25-27 iulie – Râmnicu Vâlcea - Parcul „Zăvoi”

Târgul Meșterilor Popolari din România - ediția a XII-a.

25 iulie – Râmnicu Vâlcea - Galeria „Constantin Iliescu”

„Fantezii estivale” - expoziție de artă plastică.

27 iulie – Râmnicu Vâlcea - Parcul „Zăvoi”

Concert al Orchestrei „Rapsodia vâlceană” și al grupului folcloric „Rapsozii Oltului”.

● În perioada 14-20 iulie, în localitățile Șirineasa, Frâncești, Valea Mare, Stănești, Titești, Amărăști se realizează cercetarea aplicată privind culegerea de date etnofolclorice în parteneriat cu Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale.

Vrancea

15 iulie – Bârsești

Festival județean de folclor.

26 iulie – Paltinu

„Pe Plaiul Tojanului” - festival interjudețean de folclor.

● Pe parcursul lunii iulie, se continuă work-shop-urile de meșteșuguri - olărit, țesut, pielărit - și de joc popular în localități din județ.

- participă la festivalurile folclorice de la Timișoara și Băile Herculane;
 - se deplasează, în perioada 11-23 iulie, la Larnaca (Cipru), unde participă, în cadrul unui schimb intercultural al tinerilor din țările Uniunii Europene, alături de tineri din patru țări europene, la un seminar de dans, care va avea ca temă „Tragedia războiului din Cipru - 1974”.
 ● **Cercetare interdisciplinară pe Valea Târnavelor, în cadrul unui proiect cu finanțare nerambursabilă de la AFCN.**

Tulcea

4 iulie – Stejaru

Spectacol susținut de Ansamblul folcloric „Baladele Deltei”, desfășurat în cadrul manifestărilor „Fiii satului”.

5. 25 iulie – Tulcea

Spectacole susținute de Ansamblul folcloric „Baladele Deltei” în locațiile Complexul Turistic „Europolis” și, respectiv, „Delta”.

7-8, 18-19 iulie – Tulcea

Ansamblul folcloric „Baladele Deltei” susține spectacole la bordul navelor „Europa”, „Mozart” și „Vivaldi”.

26-29 iulie – Turcoaia

Festivalul național de interpretare a muzicii populare „Troesmis”.

Vaslui

2 iulie – Ștefan cel Mare - Movila lui Burcel

Manifestări de comemorare a Sfântului Voievod Ștefan cel Mare.

19 iulie – Vinderei

„Mini-târg - 3” - manifestare care face parte din proiectul „Arta tradițională - mijloc de dezvoltare economică”.

Vâlcea

4-5 iulie – Sibiu - Muzeul „ASTRA”

Zilele culturii populare vâlcene la Muzeul „ASTRA” Sibiu - ediția a IV-a.

12 iulie – Runcu - Căminul Cultural

Serbările runcenilor - Ziua comunei Runcu - ediția a V-a.

17 iulie – Băile Olănești

Manifestări dedicate *Zilei orașului* - ediția I.

18-19 iulie – Govora

Florile Govorei - Zilele orașului Băile Govora - ediția a XL-a.

ul *Meșteșugurile tradiționale - azi*, prezentare-sinteză a proiectului expozițional desfășurat de instituție în luna noiembrie 2008.

Tipuri de proiecte în derulare

Au fost prezentate exemple de proiecte care vizează **conservarea și promovarea patrimoniului cultural imaterial:**

● **CNCPCT:**

- Salvagardarea capodoperei patrimoniului oral și imaterial al umanității „*Tradiția Călușului*” - proiect care vizează cercetarea stadiului actual al fenomenului, finalizată prin elaborarea unor studii de specialitate, precum și promovarea fenomenului în contextul salvării valorilor de patrimoniu cultural imaterial;

- *Cultura tradițională - potențialul național actual* - program multianual ce vizează identificarea, în parteneriat cu specialiștii din teritoriu, a fenomenelor vii ale culturii tradiționale

- Dezvoltarea *Băncii naționale de date etnofolclorice* - program multianual care are drept scop inventarierea datelor culese în programe de cercetare aplicată și promovarea și stocarea acestora (text, imagine, foto, film);

- Salonul Internațional de Artă Naivă - proiect expozițional internațional, desfășurat o dată la doi ani, care își propune promovarea acestui de gen de artă, diversificarea ofertei culturale și educarea publicului privind cunoașterea și aprecierea acestui domeniu al artei.

● **Alba:**

- crearea, în fiecare localitate a județului, a unei expoziții etnografice cu cele mai valoroase obiecte (63 de expoziții organizate până în prezent);

- crearea unor gospodării pliate pe meșteșuguri;

- existența a 13 clase de revitalizare a meșteșugurilor populare (țesut, cusut, cântat la instrumente populare, prelucrarea și cioplirea lemnului, realizarea de icoane).

● **Argeș:**

- centrul deține de ceva vreme un ansamblu și o orchestră profesioniste;

- desfășoară activitate metodologică - cursuri de management cu directorii de cămine culturale;

- dezvoltarea proiectului *Monografia - carte de identitate a unei comunități* - care poate servi drept model și altor centre județene.

● **Brașov:**

- expunerea problemelor întâmpinate de revitalizarea obiceiului *Roata în flăcări* sau *Strigarea peste sat* din localitatea Șinca Nouă: responsabilizarea și mobilizarea oficialităților locale și a localnicilor cu privire la importanța conservării obiceiurilor populare; costul foarte ridicat al costumelor tradiționale necesare performării unui ritual;

- apariția unei cărți, rezultat al unei cercetări de doi ani, despre gastronomia tradițională și a documentarului *Roata stelelor* (obiceiuri tradiționale);

- proiecte de viitor: înființarea Muzeul Satului - lângă Castelul Bran, sub egida CJCPCT Brașov, colaborarea cu Agenția de Dezvoltare.

● **Buzău:**

- înființarea unei asociații a meșterilor populari în județ, centrul urmând să ofere sprijin metodologic și financiar;

- proiect de înființare a *Muzeului Satului Buzoian* (finanțat, în mare parte, de Consiliul Județean și de Ministerul Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național) - înființarea acestui muzeu este văzută ca o formă de salvagardare a patrimoniului cultural.

● **Caraș-Severin:**

- proiectele culturale *Balul Izmanelor*, manifestare dedicată purtătorilor de costum popular și *Alaiul primăverii* - paradă a costumelor populare.

● **Constanța:**

- revitalizarea și promovarea unor obiceiuri tradiționale ale comunităților etnice din Dobrogea de Sud (în județul Constanța există 14 etnii).

● **Iași:**

- proiect realizat în colaborare cu CJCPCT Cluj: schimb cultural de formații artistice între localitățile Scobiți, județul Iași și Mociu, județul Cluj;

- editarea volumelor *Folclor muzical din Moldova* și *Folclor muzical din Transilvania* cu materialele culese de compozitorul Constantin Arvinte.

● **Vâlcea:**

- crearea băncii etnoculturale a Vâlcei;

27 iulie – Fulga

Sărbătoarea satului - târg anual, spectacole folclorice.

Satu Mare

27 iunie-3 iulie – Satu Mare

Expoziție de fotografii și colocviu cu tema „Restaurarea patrimoniului”. Expun și susțin comunicări specialiști din Franța.

3 iulie – Soconzel

„Danțul la țară” - manifestări etnofolclorice prilejuite de vizita unor etnografi și coregrafi din Japonia.

3 iulie-6 august – Satu Mare

Expoziția de artă plastică a CJPCPCT Mureș.

3-13 iulie – Hodod

Tabără de creație a artiștilor plastici.

15-25 iulie – Mânău (județul Maramureș)

Tabără de creație a artiștilor plastici sătmăreni.

26 iulie-2 august – Hodod

Tabără de învățare a dansului popular maghiar.

27-28 iulie – Satu Mare

Manifestări etnoculturale realizate de *Ziua șvabilor sătmăreni*.

Sălaj

3-10 iulie – Cehu Silvaniei

Tabără pentru învățarea dansului popular și a meșteșugurilor tradiționale.

● Se editează nr. 7-8/iulie-august al revistei de cultură „Caiete Silvane”.

Sibiu

4-5 iulie – Gura Râului

Festivalul „Bujorul de munte”, proiect care își propune valorificarea tradițiilor păstorești și promovarea produselor locale specifice oieritului.

25-26 iulie – Jina

Nedeea pastorală „Sus pe muntele din Jina”.

25-26 iulie – Biertan

Festivalul „Donarium” - festival de muzică ușoară și populară.

● În această lună, Ansamblul Folcloric „Ceata Junilor”:

26 iulie – Cezieni

„Sărbătoarea iilor” - premiera celei mai vechi ii, ca și a celei mai noi, realizată în anul 2008.

30-31 iulie – Scornicești

Festivalul agrar „Sărbătoarea pâinii”.

Prahova

1-14 iulie – Câmpina

Tabără de artă plastică - ediția a III-a.

3 iulie – Ploiești

„Sărbătoarea verii” - manifestare artistică, cu participarea ansamblurilor folclorice din județ.

3-10 iulie – Bușteni

Tabără de pictură a elevilor Școlii Populare de Arte.

5-19 iulie – Breaza

Concursuri și spectacole interactive de dans clasic, cu participare internațională, ediția a II-a.

5-19 iulie – Breaza

Tabăra internațională de pictură și sculptură „Dan Platon” - ediția a IV-a (organizată în colaborare cu filiala UAP Prahova și Casa de Cultură Ploiești).

9 iulie – Izvoarele

Manifestări prilejuite de *Ziua comunei* - expoziții, lansări de carte, spectacole folclorice și de fanfară, târg.

9-13 iulie – Filipeștii de Pădure

Zilele înfrățirii - schimb cultural între localitățile Filipeștii de Pădure și Courtonne la Meurdac (Franța).

11-12 iulie – Câmpina

„Câmpina 2009” - târg de artă.

15-23 iulie – Ștefăești

Tabără de pictură a elevilor Școlii Populare de Arte.

20 iulie – Sălciile

„Cununa de grâu” - festival folcloric județean.

20-21 iulie – Brebu

Zilele Brebului - manifestări cultural-artistice.

23-25 iulie – Slănic

Manifestări complexe reunite sub genericul *Zilele Slănicului* (expoziții, spectacole în aer liber, dans, pagini de monografie).

- editarea - cu prilejul aniversării a 40 de ani de activitate - a unei lucrări dedicate patrimoniului documentar al instituției, conservat în forme care nu mai sunt în prezent performate;

- păstrarea legăturii cu așezămintele de cultură prin proiecte și programe comune.

Alte propuneri vizând subiectele abordate:

► participanții au apreciat prezența domnului secretar de stat Vasile Timiș și posibilitatea de a dialoga direct;

► s-a apreciat prezența MCCPN, ca fiind foarte importantă, dar se solicită și înțelegerea acestui înalt for față de problemele instituțiilor din domeniul patrimoniului cultural imaterial și al culturii tradiționale (Cristian Obrejan - CJCPCT Ialomița);

► introducerea unor **capitole despre cultura și civilizația tradițională românească în manualele școlare - curricula gimnazială și de liceu** (Oana Petrică - CNCPCT); în acest sens se solicită sprijinul MCCPN pe lângă Ministerul Educației, Cercetării și Inovării; CNCPCT și-a exprimat disponibilitatea de a fi partener de discuție;

► s-a solicitat instituirea unei **Zile Naționale a Costumului Popular**, o sărbătoare unică, națională; printre organizatorii acțiunilor dedicate acestei sărbători urmând să fie nominalizate centrele pentru conservarea și promovarea culturii, ca fiind singurele instituții capabile să coordoneze, să asigure logistica întregii manifestări la nivel național și județean (Zefir Berzovis Ghencea - CJCPCT Olt);

► a fost subliniat rolul CNCPCT și necesitatea asigurării continuității activității metodice și a permanentizării unor întâlniri de lucru;

► s-a propus organizarea de **cursuri de predare a tehnicilor și metodelor de cercetare**; la nivelul CNCPCT există disponibilitatea pentru oferirea unor astfel de cursuri personalului centrelor județene (Corina Mihăescu - CNCPCT);

► dezvoltarea proiectelor multimedia - modalități de stocare a datelor și de promovare a programelor culturale; s-a subliniat importanța realizării băncii naționale de date (Dănuț Dumitrașcu - CNCPCT);

► s-a insistat pe conceptul de **unitate a relațiilor inter-instituționale**, inclusiv în scopul alcătuirii **băncii de date a**

elementelor și fenomenelor etnofolclorice, extrem de utilă la nivel național (Adrian Ardeleanu - CJCPCT Iași);

► tendința actuală este ca activitatea culturală să devină factor de obținere a unor fonduri suplimentare; pentru acest lucru sunt necesare diversificarea activităților și accesarea tuturor căilor de obținere a finanțării; o soluție ar fi **orientarea către fondurile structurale**, post-aderare, pentru România, la care țara noastră poate avea cu mai mare ușurință acces; așezămintele culturale pot aplica la **Programul Național de Dezvoltare Rurală al Ministerului Agriculturii** numai în condițiile asocierii cu alte unități, fie ele de cultură, administrative sau O.N.G.-uri; una din măsurile la care așezămintele culturale pot avea acces este **măsura 322** din acest plan de predare, care face parte de fapt din Anexa 3 - **Calitatea vieții în zonele rurale și dezvoltarea economică rurală**, cu un subpunct clar: **Creșterea numărului de obiective de patrimoniu în spațiul rural**. La acest subpunct există proiectul de cercetare privind fenomenul tradițional în satul românesc, neaprobat încă de Ministerul Agriculturii. (Elena Gavriluțiu – CNCPCT)

În concluzie, participanții au subliniat importanța acestor întâlniri de lucru, care ar trebui să fie organizate de cel puțin două ori pe an.

Raportori CNCPCT -
Mirela PARASCHIV
Mihaela CIORCILĂ

Maramureș

4-5 iulie – Dumbrăvița

Festivalul portului, cântecului și dansului de pe Fiscuș - ediția a V-a.

17-26 iulie – Sighetu Marmăției

Tabăra de pictură și artă populară - ediția a XXXX-a.

Mehedinti

16-17 iulie – Ponoare

„Ponoare, ponoare” - festival național de folclor.

Mureș

5 iulie – Brâncovenesti

Târgul cireșelor - manifestare folclorică tradițională.

14-26 iulie – Răstolița

Tabăra de creație „Muntele vrăjit” - ediția a V-a.

19 iulie – Luduș

Festivalul de folclor maghiar „Gyöngykoszoru” - ediția a VII-a.

24-26 iulie – Sighișoara

Festivalul de artă medievală „Sighișoara”.

Neamț

6-12 iulie – Piatra Neamț

„Vacanțele muzicale la Piatra Neamț” - festival muzical internațional.

26 iulie – Piatra Neamț - Muzeul de Artă

Inaugurarea ciclului de dezbateri „Gânduri vorbite” - întâlniri ale tinerilor cu personalități ale vieții culturale și sociale din țară. Prima întâlnire este deschisă de regizorul Elisabeta Bostan.

Olt

19 iulie – Poboru

„Firul de aur din lada de zestre străbună” - manifestare etnofolclorică - expoziție de artă populară, al cărui protagonist este Constantin Nițu.

20 iulie – Colonești

Festivalul cetelor călușerești „Ilie Martin”.

12-14 iulie – Subcetate

Festivalul-concurs internațional inter-etnofolcloric „De la debut la succes” - ediția a XI-a. În această perioadă, Ansamblul folcloric „Rapsodia Călimanilor” al Centrului de Cultură Toplița își prezintă una dintre premierele sale.

17-19 iulie – Lunca de Sus

„Tatros Forrásánál” - festivalul ceangăilor - ediția a XXXIII-a.

19-26 iulie – Miercurea-Ciuc

Festival internațional de muzică veche.

17-19 iulie – Toplița

Manifestări cultural-artistice ce fac parte din programul *Zilele Topliței*.

19-22 iulie – Toplița

Zilele Miron Cristea - manifestări evocatoare și științifice.

20 iulie – Miercurea-Ciuc

Vernisajul expoziției cu creații ale artistului plastic Botár Lászó. Cu acest prilej, se lansează și albumul de artă plastică *Botár Lászó*.

20-26 iulie – Miercurea-Ciuc

Universitatea de vară a muzicii vechi, cu participare internațională.

Hunedoara**5 iulie – După Piatră**

„Întâlnirea moșilor cu istoria” - manifestare etnoculturală interjudețeană anuală.

Iași**11 iulie – Buhalnița, com. Ceplenița**

„Sipetul bunicii” - ediția a II-a - expoziție de artă populară tradițională organizată de Primăria Ceplenița și Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași.

12 iulie – Miroslavești

Lansarea monografiei comunei, ediția a II-a revizuită, și a filmului monografic „Miroslavești - trecut, prezent și viitor”.
Organizatori: Primăria comunei Miroslavești și Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași.

*Cercetare aplicată***Tradiția Călușului în satul Prundu, județul Giurgiu - Legatul Steagului și Spargerea Călușului -**

În satul Prundu, din județul Giurgiu, obiceiul *Călușului* se ține „dintotdeauna”, după cum spun sătenii, iar, după cum spunem noi, forma de păstrare este genuină. Formația are 15 membri, în prezent, vătaful se numește Marian Andronache (a învățat Călușul de la tatăl lui, fost călușar), iar Mutul se numește Petre Buzoianu și este în primul lui an de performare (Mutul vechi, conform spuselor sătenilor, „era mai bun”, dar a murit). Călușul durează patru zile, începe cu *Legatul Steagului*, în ziua dinaintea Rusaliilor, la Moșii de Vară, și se termină a treia zi de Rusalii, cu *Spargerea Călușului*.

Legatul Steagului, la Prundu, are loc în centrul satului, în fața căminului cultural, seara, și este un eveniment la care participă întreaga comunitate. Anul acesta, ritualul Legatului Steagului a coincis cu sfințirea monumentului închinat eroilor din cel de-al doilea război mondial, nou-construit în sat.

Terminarea slujbei de sfințire a însemnat începerea momentului ritual al Legatului Steagului. După spusele membrilor comunității, Legatul Steagului a fost mereu un ceremonial public în Prundu. Ritualul începe prin delimitarea spațiului necesar desfășurării,

Legatul steagului - Prundu, județul Giurgiu, 6 iunie 2009

sarcină care îi revine în mod special Mutului. Cu ajutorul sabiei și al unei bucăți de blană de oaie, Mutul împrăstie mulțimea curioasă și aleargă copiii care, totuși, nu se tem să-l strige „Mutule, urâtule!”. Vătaful dă comanda lăutarilor: „Hai bă nea loane, dă-i drumul la muzică!”, apoi călușarii se așază în linie (chiar și Mutul), toți cu mâna pe steag (care este așezat în poziție orizontală în fața lor), stegarul ține în mână mănunchiul tradițional de plante cu funcții magice (usturoi, pelin, grâu), iar vătaful, având un cuțit în mână, taie din acest mănunchi fire din plante, coajă din prăjină și le pune fiecărui călușar în gură. La un moment dat vătaful le spune călușarilor: „Ați băgat pelinul în gură, aveți grijă că sunteți ai mei acum!”, semn că interdicțiile din perioada Călușului (renunțarea la plăcerile lumești, interdicția de a părăsi ceata timp de trei ani) încă sunt valabile și că vătaful este cel în fața căruia trebuie să răspundă în cazul neascultării sau al încălcării interdicțiilor. Călușarii stau cu mănunchiul de plante în gură pe tot parcursul ceremonialului, până la ridicarea steagului. Plantele au rol protector, apărându-i pe călușari de puterea lelelor.

În credința populară românească, perioada Rusaliilor reprezintă timpul predilect pentru ca lelele să-și exercite puterile malefice. Și

Giurgiu

● În această lună, specialiștii CJCPCT identifică în teren meșterii populari din județ și fac inventarierea obiectelor de artă populară și de uz gospodăresc, elemente de patrimoniu cultural imaterial.

Gorj

1-10 iulie – Peștișani, Arcani, Runcu

Tabăra de cercetare a tradițiilor culturale „Constantin Brăiloiu” - ediția a IV-a.

17 iulie – Crasna, Cătunele

Sărbătoarea Sfântului Pantelimon - manifestări etnoculturale locale care fac parte din proiectul „Gorjul Tradițional”.

20 iulie – Arcani, Polovragi, Stroești

Nedei tradiționale, studiate în proiectul „Gorjul Tradițional”; organizatori: consiliile locale și căminele culturale în colaborare cu CJCPCT Gorj și Ansamblul Artistic Profesionist „Doina Gorjului”.

20 iulie – Stejari

Festivalul județean de folclor „La stejarul din răscruce” - ediția I. Organizatori: Consiliul Local și Căminul Cultural Stejari, coorganizatori - CJCPCT Gorj și Școala Populară de Arte.

21-23 iulie – Turceni

„Pe dunghița Jiului” - festival folcloric aflat la ediția a IV-a, ce se desfășoară în cadrul manifestărilor dedicate *Zilelor orașului Turceni*.

27 iulie – Drăgotești

„Cântecul văilor” - festivalul folcloric al jilțurilor.

27 iulie – Bustuchin

Festivalul folcloric „Iustina Băluțeanu” - ediția a V-a.

Harghita

5-11 iulie – Măraș-Ciuc

Tabără de tradiții populare pentru copii - ediția a VI-a.

10 iulie – Gheorgheni

Expoziția artiștilor plastici din județ.

culegere de legende din județul Constanța - perioada: 14-17 iulie.

● Se continuă, în perioada 24-27 iulie, cercetările din cadrul proiectului *Alimentația tradițională în satele din Dobrogea de Sud - cănepa în gastronomia dobrogeană - pelincile Domnului*; localitățile investigate: Ciobanu, Saraiu, Gârliciu, Cloșca, Horia, Tichilești.

Covasna

12-19 iulie – Verzunca Băi
Tabăra de creație „Natura Art”.

Dâmbovița

19-20 iulie – Bezdead

Zilele comunei Bezdead - sărbătoare marcată de spectacole folclorice susținute de ansambluri din județ și de ansambluri invitate și târg tradițional.

19-20 iulie – Vulcana-Pandele

Zilele comunei Vulcana-Pandele - manifestare folclorică amplă la care participă locuitorii satului și invitați. Spectacolul folcloric este susținut de Orchestra „Chindia“ a Filarmonicii "Muntenia" din Târgoviște și soliștii acesteia. Participă ansambluri de dansuri din județ.

● În perioada 6-17 iulie a.c., se fac deplasări de teren în localitățile Tătărani, Malu cu Flori și Moroeni în vederea depistării și inventarierii costumului popular din aceste zone.

Galati

1-3 iulie – Galati

Târgul meșterilor populari - ediția de vară.

4-5, 11-12, 18-19 iulie – Galati - Grădina Publică și Faleza inferioară a Dunării

Concerte de muzică de promenadă susținute de Fanfara „Valurile Dunării” a Centrului Cultural „Dunărea de Jos”.

24 iulie – Galati

„Portretul - oglindă a sufletului” - salonul fotografic de vară.

● Miercuri, 1 iulie a.c., apare nr. 89 al Revistei „Dunărea de Jos”.

Secvență din cadrul legării steagului

pentru că nicio putere malefică nu este fără „naș” în tradiția românească, singurii care pot lupta împotriva ielelor și care pot remedia răul săvârșit de ele sunt călușarii, cu toate ritualurile lor. La finalul ceremoniei, plantele sunt puse de călușari la brâu.

Steagul este gata, după ce vătaful și stegarul leagă usturoiul, pelinul, grâul și un ștergar alb în vârful prăjinii. Printr-un efort comun, exprimat prin strigarea unui „Hei, hei!”, călușarii ridică steagul în aer. Este important de menționat că întreg ceremonialul de legare a steagului se petrece pe un fond muzical, în pași pe loc ai călușarilor.

Odată steagul ridicat, performerii dansează Călușul, după care are loc momentul din ritual care semnifică investirea cu puteri magice ale călușarilor: *trecerea pe sub steag*. „Trecerea” se face de trei ori pe sub puntea formată din bățul vătafului și steag. Primii care trec sunt călușarii, urmează Mutul, care la a doua trecere este oprit de vătaf pentru a-i plăti „vamă” (plata se face în bani). Trece apoi stegarul, iar ultimul care părăsește lumea profană este vătaful. Acesta, la a doua trecere, este și el nevoit să plătească „vamă” Mutului. Lovirea cu bățul este unul dintre gesturile rituale care se practică în timpul trecerii pe sub steag: vătaful lovește călușarii, stegarul și Mutul, iar Mutul lovește vătaful (la trecerea vătafului publicul a strigat

către Mut: „Mutule, acu' fă-te-al dracului!”, fiind șansa lui „să se răzbune” pe vătaf pentru loviturile primite la propria sa trecere). „Legatul” se termină după trecerea pe sub steag, urmând ca în următoarele trei zile călușarii să joace în sat.

Performarea Călușului în sat începe în jurul orelor 10-11 dimineața. Sătenii spun că astăzi călușarii nu mai joacă în tot satul „ca înainte”, ci doar la „prăvălii”. Tradiția Călușului de a fi recompensat capătă alte valențe în ultima perioadă, acestea fiind evidente în multe din acțiunile lor: dansul prin piețele de la oraș unde primesc bani de la trecători, strângerea unei chete pentru a porni războiul (moment ritual de la spargerea Călușului), selectarea beneficiarilor obiceiului pe criterii economice (dansul la prăvălii, „după bani”).

Marti seara are loc ceremonialul care încheie obiceiul Călușului la Prundu: *Spargerea Călușului*, desfășurat tot în centrul satului, în fața căminului cultural. Ceremonialul are două momente rituale: *războiul*, un tip de carnaval în care călușarii se maschează și săvârșesc diverse giumbușlucuri printre lumea adunată să-i vadă, și *dezlegarea steagului*. Înainte de a începe, unul dintre călușari se ridică pe steag și întreabă publicul: „Vreți război?”. Răspunsul este, evident, afirmativ, așa că, grupați câte doi și cu pălăria în mână, călușarii se împrăștie în mulțime pentru a colecta banii de război. Ca la orice spectacol, trebuie plătit biletul.

Urmează momentul războiului în care călușarii vin mascați, unii dintre ei travestiți în femei, mâzgăliți pe față (vătaful și încă doi dintre ei au rămas în costumul de călușar). Mutul rămâne în aceleași haine, personajul și ținuta sa fiind deja din sfera carnavalului. Începe un spectacol de pozne și ghidușii: sunt mimate poziții sexuale, lumea adunată în centrul satului este stropită cu apă, este lovită cu nuiiele, este alergată de Mut ș.a. Sărbătoarea își exercită în continuare puterea, chiar și în mijlocul acestui haos, pentru că nimeni nu se supără și totul le este permis călușarilor.

După război, călușarii se schimbă în costumele lor și urmează ultimul joc. Poziția și mișcările călușarilor sunt aceleași ca și la Legatul Steagului. Vătaful, ajutat de stegar, pregătește iar câte un mănunchi din plantele legate în vârful steagului, pentru ca fiecare călușar să-l țină în gură. Mănunchiul de plante tăiat din steag li se va da doar călușarilor care nu au pierdut plantele primite la Legatul Steagului. Urmează trecerea simbolică pe sub steag, ieșirea din

11-17 iulie – Leghia

Tabără de învățare a meșteșugurilor.

25 iulie – Cluj-Napoca

Spectacol folcloric interetnic, susținut de formații din județ.

● **Sub genericul *Fiii satului* au loc manifestări etnofolclorice menite să reînvie tradițiile locului, după cum urmează:**

- **18 iulie – Liteni**

- **19 iulie – Micești**

- **19 iulie – Palatca**

- **25 iulie – Vălișoara**

- **26 iulie - Viștea**

- **26 iulie – Frata.**

● Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național (DJCCPCN), Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Cluj și Muzeul Memorial „Octavian Goga” din Ciucea organizează, în colaborare cu Consiliul local Ciucea, cea de-a XV-a ediție a *Concursului Național de Poezie și Eseu „Octavian Goga”*. Concursul este deschis tuturor creatorilor de literatură din țară, membri sau nu ai unor asociații profesionale și se desfășoară pe două secțiuni: poezie și eseu. Textele vor fi trimise până la date de 17 august a.c., pe adresa: DJCCPCN, Piața Unirii, nr. 1, 400133 Cluj-Napoca, însoțite de un scurt CV. Informații suplimentare se pot obține la tel: 0264-597616 (DJCCPCN) sau 0264-597781 (CJCPCT).

Constanța

2-15 iulie – Constanța - Galeriile „Amfora”

Expoziție de goblenuri cu lucrări realizate de E. Topor și C. Spiridonică.

16-29 iulie – Constanța - Galeriile „Amfora”

Expoziția de artă plastică a artistului Chirică Ivanov, membru al Asociației Artiștilor Plastici Amatori „Amfora”.

● **În această lună specialiștii CJCPCT derulează proiecte:**

- **Obiceiurile la nuntă în localitățile: Albești, Negru Vodă, Cotu Văii, Vârtop, în perioada 6-18 iulie;**

- **Legende dobrogene generate de „elemente naturale” din peșterile de la Icoane, de la Baltă, Caracicola-Limanu – Constanța și, de asemenea, se culeg informații din arealul Hagieni, Coroana, Arsa, Albești, Pecineaga, pentru a publica o**

19 iulie – Viperești**Sărbătoarea fânului** - manifestare etnofolclorică.**19 iulie – Lopătari**

„Plaiul nucului” - manifestări etnofolclorice devenite tradiționale.

20 iulie – Beceni

Târg tradițional de Sfântul Ilie, urmat de spectacole folclorice.

26 iulie – Podgoria

Manifestări folclorice prilejuite de sărbătoarea religioasă a Sfântului Pantelimon.

26 iulie – Florica**Sărbătoarea grâului** - manifestări etnofolclorice legate de terminarea seceratului - ediția a IV-a.**Caras-Severin****7-11 iulie – Băile Herculane****Festivalul Internațional de Folclor „Hercules”** - ediția XXXIX-a. Participă ansambluri și formații folclorice din: Germania, Tahiti, Mexic, Olanda, Serbia (Novi Sad și Vuk Karajic), precum și din România. Concomitent cu festivalul, are loc Târgul meșterilor populari, la care participă meșteri din județele: Vâlcea, Argeș, Suceava, Maramureș, Cluj, Bihor, Bistrița, Alba, Botoșani, Mureș.**18 iulie – Valea Timișului, com. Buchin**

Întâlnire cu fiii satului - manifestări cultural-artistice.

Călărași**17 iulie – Călărași**

Concursul județean de creație (pictură) „Pastel de vară”, care se adresează elevilor din clasele VII-XII și se desfășoară pe două secțiuni: peisaj și portret (lucrările se realizează în tempera).

Cluj**1-10 iulie – Nicula**

Tabăra de pictură pe icoane pe sticlă de la Nicula.

3 iulie – Mărișel**Serbarea câmpenească de la Crucea Ianului.****Călușari mascați - momentul ceremonial al „Războiului“**

lumea sacră și intrarea în viața cotidiană. Trecerea se face în sensul invers trecerii de la ritualul Legatului, iar stegarul și vătaful fac și ei schimb de locuri. Steagul se dezleagă și toți călușarii aruncă bețele peste cap și se aruncă pe burtă: Călușul s-a spart. Cei prezenți aplaudă și laudă spectacolul oferit de călușari. Unul dintre călușari se adresează sătenilor spunându-le: „Mâine: la sapă, la porumb! Gata! Nu mai stați acasă!”, ceea ce dovedește că, în Prundu, oamenii respectă prescripția de a nu lucra pe toată perioada Călușului. Finalul îl reprezintă un ultim joc, o ultimă șansă pe anul în curs, pentru membrii comunității, de a beneficia de puterea magică a Călușului.

Legatul Steagului și Spargerea Călușului reprezintă începutul și sfârșitul Călușului. La Prundu, călușarii au ales să împărtășească cu întreaga comunitate aceste ritualuri. Comunitatea a primit darul călușarilor: se bucură ca la un veritabil spectacol fără să piardă din vedere, însă, semnificațiile și implicațiile acestui obicei. Oamenii continuă să creadă în puterea Călușului, încă își dau copiii să fie dansați de călușari, încă le leagă călușarilor la brâu tichii de copii ca „să nu se lege boala de copii”, încă au credința că nu e bine să muncești cât durează Călușul, încă mai cred în puterea sabiei Mutului (se spune că dacă Mutul te bate cu sabia nu te mai îmbolnăvești). Indiferent de transformările, pierderile și inovațiile obiceiurilor, care de altfel reprezintă fapte firești și inevitabile, importante sunt aceste credințe

ale oamenilor care încă păstrează tradiția, care încă mai cred în puterea acestui obicei. La Prundu, păstrarea și promovarea tradiției este și un merit al Consiliului Local, al oficialităților satului, care au conștientizat importanța și frumusețea tradițiilor comunității lor.

Aura Andreea PETRE
Fotografii de Marian COPORAN

Călușul la Giurgiu

Călușul, emblemă a identității culturale românești, reprezintă una dintre cele mai arhaice manifestări ale spiritualității românești atât în spațiul rural, cât și în spațiul urban, deoarece „faptul că cei mai mulți dintre jucătorii acestei echipe (...) au ocupații prin excelență urbane nu împietăzesc cu nimic asupra autenticității și valorii folclorice a jocului lor”¹. Aceasta fiind situația, jocul Călușului trăiește nu numai în satele Munteniei și Olteniei, ci și în orașul Giurgiu.

De Rusalii, călușarii din satele Oncești și Oinacu, județul Giurgiu au colindat în piețele publice ale orașului Giurgiu, jocul lor simbolizând victoria cetei de călușari asupra lelelor. Astfel, din cele trei secvențe ceremoniale ale Călușului, identificate de Ion Ghinoiu², ce reconstituie nașterea și moartea zeului cabalin și a timpului sezonal, cele două formații au performat doar jocul călușarilor, Legatul și Spargerea Călușului fiind ritualuri inaccesibile publicului.

Prin intermediul observației directe și a interviurilor am constatat că protagoniștii obiceiului Călușului sunt tineri adolescenți, tineri căsătoriți și bărbați vârstnici, ce constituie o ceată cu următoarea structură ierarhică: Mutul, Vătaful, Călușarii și Stegarul. Aceștia poartă costumul de călușar, cu elemente specifice precum: ciucuri, pinteni și clopoței legați de încălțări, bete, legate încruciș, pentru a imita hamul calului, panglici la pălării și, ca recuzită tradițională, bățul. Călușarii devin invulnerabili față de relele provocate de lele prin ținuta pe care o poartă

¹ Pop, Mihai, *Călușarii români la Londra și realitatea folclorică a Bucureștilor*, în *Folclor românesc*, Ediție îngrijită de Nicolae Constantinescu și Alexandru Dobre, Editura „Grai și Suflet-Cultura Națională”, Colecția „Cumintenia Pământului”, București, 1997, p. 10

² Ghinoiu, Ion, *Comoara satelor. Calendar popular*, Editura Academiei Române, București, 2005, pp. 127-137.

Brasov

7-8 iulie – Victoria

Festivalul național de toacă.

18-19 iulie – Săcele

Sântilia - Târgul feciorilor - manifestare tradițională.

19 iulie – Fundata

Nedeia munților - serbare câmpenească.

20 iulie – Drăguș

Buzduganul - obicei tradițional de seceriș.

20 iulie – Râșnov

Festival medieval - târg medieval, concerte de muzică veche, demonstrații cu arme medievale, proiecții de film și teatru în aer liber, cursuri de dans medieval.

25-26 iulie – Moieciu

Târgul de vară.

25-26 iulie – Târlungeni

Zilele comunei Târlungeni.

Brăila

3-5 iulie – Brăila

Festival Internațional de Muzică Populară „Cântecul de dragoste, de-a lungul Dunării”, ediția a III-a.

Bucuresti

În perioada 14- 22 iulie a.c., Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, în colaborare cu Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vâlcea, în cadrul programului *Cultura tradițională - potențialul național contemporan*, desfășoară o campanie de culegere a datelor în contextul proiectului național de *Inventariere și stocare a datelor și faptelor de folclor contemporane.*

Buzău

4 iulie – Berca

„Pe plaiul șoimului” - sărbătoare folclorică tradițională.

5 iulie – Meledic

Sărbătoarea folclorică tradițională „Festivalul Slănicului” - ediția a XXXVIII-a.

Argeș**26 iulie – Boteni**

„Brăul de la Boteni” - festivalul dansului bărbătesc.

27 iulie-2 august – Valea Vâlsanului

Tabără de cercetare etnografică, organizată de CJCPCT Argeș în colaborare cu Asociația Folcloriștilor Argeșeni „Constantin Rădulescu-Codin”.

Bacău**5 iulie – Bacău**

„Bobocel de la Bacău” - festival național adresat tinerilor interpreți de muzică populară - ediția a V-a.

18-29 iulie – Slănic-Moldova

Festival județean de folclor - ediția a XVIII-a - și târg al meșterilor populari.

19 iulie – Poiana Sărată, com. Oituz*Sântilia de la Poiana Sărată* - nedee mocănească.**Bihor****17-19 iulie – Oradea**

Târg al meșterilor populari din județ și din țară.

24 iulie – Oradea

Expoziție de artă plastică și artă populară.

26 iulie – Săliște de Vașcău**Serbarea câmpenească „La Izvorul lui Horea”.** Participă formații artistice din localitățile: Lunca, Cărpinet, Ștei, Criștioru de Jos, Săliște de Vașcău, Pietroasa și Beiuș. În cadrul acestei manifestări se desfășoară și un târg al meșterilor populari din județ. Ansamblul folcloric „Mlădițe de tezaur” al Casei de Cultură din Beiuș și meșteri populari din județ participă la *Târgul de fete de pe Muntele Găina* (Avram Iancu, județul Alba, 18-19 iulie a.c.)**Botoșani****20-23 iulie – Botoșani, Cordăreni, Vârfu Câmpului, Tudora, Glodeni**
(Republica Moldova)

Schimb de experiență între instructori coregrafi și soliști vocali și instrumentiști de muzică populară.

Ceata călușarilor din Oncești

și prin recuzita pe care o utilizează, aceasta având funcții apotropaice, profilactice și de propițiere, deoarece în mentalitatea tradițională s-a produs, conform opiniei cercetătoarei Doina Ișfănoni³, un proces de transformare al pieselor de port popular în „forme cu statut de simboluri vizuale”.

Masca antropomorfică purtată de Mutul din Oncești reprezintă substitutul zeului, acesta având autoritate deplină asupra călușarilor și deținând atribute precum: căsătorește fetele nemăritate, fertilizează femeile sterpe și tratează bolnavii afectați de lele. Astfel, pot fi explicate actele rituale cu puternic caracter orgiastic întreprinse de acesta și prezența în ceata de Căluș a „proastei satului”. Elementul distinctiv al Mutului este falusul din lemn legat la brâu, care este numit „cal”. În urma descinderii în teren, am remarcat substituirea acestuia cu o sabie confecționată din lemn, prezentă la ambele formații de călușari.

Vătafii cetelor de călușari din Oncești și Oinacu sunt maestrul ceremonialului sacru, ei conducând jocul cu autoritate și executând practicile rituale și magice împreună cu restul călușarilor. Astfel, acestui obicei popular i se atribuie funcții de inițiere, de asigurare a fertilității și de vindecare.

³ Ișfănoni, Doina, *Interferențe între magic și estetic în recuzita obiceiurilor populare din ciclul vieții*, Editura Enciclopedică, București, 2002.

**Imagine de la Festivalul „Călușul ca pe Vlașca”,
ediția a XIII-a, Giurgiu, 6-7 iunie 2009**

Prin intermediul Festivalului „Călușul ca pe Vlașca”, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Giurgiu a urmărit conservarea și valorificarea acestui obicei declarat capodoperă a patrimoniului oral și imaterial al umanității.

La formațiile de călușari prezente la festival, ce au reprezentat satele Răsuceni, Frătești, Prundu, Vlad Țepeș, Comasca, Braniștea, Oncești și Oinacu, se poate observa „o întreagă gamă a variațiunilor după categoria socială a executanților, dar și după cea a celor care sunt executate; după originea țărănească a celor dintâi, dar desigur și după locul unde au fost executate [n.a. Giurgiu], ca și după o serie de alte momente”⁴.

Performerii Călușului pus în scenă nu se limitează doar la spectacolul din festival, ci revin la forma de manifestare tradițională a Călușului, colindând pe străzile Giurgiului la finalul manifestării culturale, aducând în memoria locuitorilor spațiului urban tradiția populară.

Anamaria STĂNESCU
Fotografii de Marian COPORAN

⁴ Pop, Mihai, *idem*, pp.13-14.

*Agenda**

Alba

1 iulie – Aiud

Tabăra internațională de creație pentru tineret - ediția a IV-a.

2 iulie – Lopadea Nouă

„Interetnika” - festivalul minorităților conlocuitoare.

4-5 iulie – Sebeșel, com. Săsciori

„Fiii satului” - manifestare etnofolclorică.

12 iulie – Cenade

„La porțile tradiției și creației populare” - manifestare etnoculturală.

16-17 iulie – Câmpeni

„Sus, sus, sus, la moți la munte” - festival-concurs interjudețean de interpretare a cântecului popular românesc.

18-19 iulie – Avram Iancu

Târgul de Fete de pe Muntele Găina - sărbătoare câmpenească.

22-29 iulie – Lopadea Veche

„Frăția” - *Ziua culturii europene* - festival internațional de tradiții și folclor.

26 iulie – Ampoița, com. Meteș

Cununa grâului - sărbătoare câmpenească.

*N.R. Informațiile de la această rubrică sunt furnizate de centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale. Pentru confirmări, vă rugăm consultați organizatorii.

*Datini și tradiții***Calendar popular 2009****Cuptor (Iulie)**

20 iulie	Sântilie
21 iulie	Ilie Pălie
22 iulie	Foca
27 iulie	Pintilie Călătorul (Sfântul Pantelimon)

Nunta, între tradiție și ispitele moderne

Printre cele mai bogate și mai fastuoase ceremonii românești, nunta a dobândit, în ultima vreme, un nou aspect, schimbat profund față de ceea ce relatează tratatele de specialitate sau chiar informatorii mai vârstnici.

Obiceiurile în sine au suferit o multitudine de modificări, sesizabile de la o generație la alta sau chiar de la o familie la alta. Schimbările sunt din ce în ce mai vizibile în timp, obiceiul tinzând către o simplificare tot mai accentuată. De cele mai multe ori sunt păstrate numai elementele care sunt inerente ritului de trecere, fără de care ceremonia ar fi considerată invalidă: cununia civilă, cununia religioasă și masa mare cu darul.

Acestora li se adaugă ceremonii mai simple sau mai complexe la gătitul și luatul miresei de către mire, la luatul nașilor, iertăciuni și conăcării, orații etc. Acestea însă pot lipsi, mai ales în cazul nunților de la oraș, unde organizarea unei astfel de ceremonii tradiționale este privită mai mult ca un moft sau chiar stigmatizată de comunitate ca „țărăneasă”. De multe ori însă, lipsesc și la sate, datorită faptului că nunta se face la căminul cultural sau la restaurant, iar cadrul nu permite organizarea unora dintre datini. Ceremonia este considerată validă chiar și cu părțile lipsă, ceea ce nu se întâmpla în trecut, când fiecare secvență ritual-ceremonială avea valoarea și importanța ei. În unele comunități, trecerea aceasta de la nunta tradițională la cea modernă a constituit prilejul multor dezbateri publice, provocând nedumeriri și controverse în rândul locuitorilor comunităților tradiționale.

Există, desigur, și familii care prețuiesc aceste obiceiuri și țin la performarea lor la nunțile pe care le organizează - familii mai tradiționaliste, ale țăranilor mai avuți sau ale intelectualilor care cunosc și respectă tradiția.

Nu se mai pot vedea astăzi pe teren fastuoasele nunți de trei-șapte zile, despre care doar bătrânii își mai aduc aminte. Timpul nu mai permite organizarea de ceremonii de asemenea amploare, iar cheltuielile depășesc cu mult bugetul pe care o familie îl are alocat pentru nuntă. Din cauza lipsei mijloacelor materiale, tinerii preferă chiar

**Mireasă și cavaleri de onoare - Câmpulung Moldovenesc,
2002**

să trăiască necununați ani de zile. Iar datorită acestei stări de fapt, sancționată grav de către comunitate și Biserică în trecut, cu atât mai mult cu cât legătura dintre cei doi nu a fost instituționalizată, se pot întâmpla schimbări destul de dese ale partenerului de viață, dacă se constată, în timp, că el nu corespunde exigențelor celuilalt.

Se poate spune că tinerii din ultimii 20 de ani au înfăptuit o revoluție a familiei, implicând și profunde schimbări în obiceiuri. În contemporaneitate, chiar și în cadrul comunităților tradiționale, se poate vorbi despre o criză a familiei; o criză de valori, morală, dar și una culturală. Sunt afectate nu numai obiceiurile în sine, ci însăși instituția familiei tradiționale, în care mulți dintre membrii comunității nu mai au încredere.

În zilele noastre, o parte a comunității aflată la vârsta nubilă se află la muncă în străinătate. Nunțile organizate de aceste cupluri cu cetățeni ai etniei adoptive sunt fie și în ritualul catolic (protestant) și în cel ortodox, în ambele țări, fie în România, la restaurant, fie, mai rar, numai în țara de adopție, ca o ceremonie restrânsă, de familie.

Dintre tinerii rămași în sate, tot mai mulți preferă conviețuirea liberă în locul căsătoriei tradiționale sau celibatul, pentru a evita dramele familiale ale generațiilor anterioare sau împovărătoarele obligații pe care le

Odată premiile stabilite, festivitatea de premiere a fost un prilej de bucurie și de satisfacție pentru cei premiați (vizavi de munca depusă de-a lungul unui întreg an în vederea participării la acest concurs) și de ceva mâhnire pentru cei ce n-au luat niciun premiu sau au luat premii mai mici decât se așteptau. La finalul festivității, pe melodia „Zărzărică, zărzărea”, interpretată de Orchestra „Doina Bărăganului”, cu toții, câștigători și învinși, s-au prins în horă, hotărâți să se întâlnească și anul viitor.

Festivalul s-a încheiat cu un spectacol oferit de Orchestra „Doina Bărăganului” a CJCPCT Ialomița și recitalul soliștilor Adrian Măcianu și Nicoleta Rădinciuc.

Am remarcat și în acest an implicarea autorităților locale în desfășurarea acestui festival județean care, fără nici o reținere, considerăm că a devenit tradițional pentru județul Ialomița și reprezentativ pentru festivalurile folclorice județene din țară. Una dintre dovezile implicării de care aminteam este și onorarea festivalului cu prezența reprezentanților autorităților județene, în persoana președintelui Consiliului Județean - domnul Silviu Ciupercă și a subprefectului Gigi Petre, dar și a primarilor și viceprimarilor din localitățile participante la faza finală.

Apreciem totodată efortul principalului organizator al Festivalului „Zărzărică, zărzărea” - Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Ialomița, al întregului colectiv, condus de domnul Cristian Obrejan, cărora li s-au alăturat, pentru faza finală, și eforturile Consiliului Local și Primăriei comunei Reviga, al căror reprezentant a fost domnul primar Nicolae Began.

Elena GAVRILUȚIU

Fotografii din Arhiva CJCPCT Ialomița

Grupul instrumental de mandoline al copiilor din Giurgeni - Premiul special al juriului

Premiul II: Formația de dansuri populare mixte (Gheorghe Doja)

Premiul III: Formația de dansuri populare mixte (Vlădeni)

Sectiunea ansambluri și grupuri folclorice tradiționale:

Premiul I: Ansamblul folcloric „Mugurelul” (Reviga)

Ansamblul folcloric „Drăgaica” (Căzănești)

Trofeul Festivalului „Zărzărică, zărzărea” a fost acordat în acest an Ansamblului folcloric „Dorulețul” din Făcăeni.

De asemenea, juriul a hotărât, acordarea unor premiu speciale:

Grup folcloric tradițional „Izvorașul” (Ghimpați)

Grup folcloric tradițional „Spicul” (Luciu)

Grup instrumental de mandoline (copii) (Giurgeni)

Grup instrumental vioară (copii) (Albești)

Grup vocal folcloric feminin (Bordușani).

Premiul special pentru cel mai bun director de cămin cultural, acordat de CJCPCT Ialomița, i-a revenit domnului Ionel Dima - directorul Căminului Cultural Vlădeni și doamnei Florentina Vasile, directorul Căminului Cultural Albești.

presupunerea mai demult, mai ales pentru femeii, o căsătorie.

Întemeierea unei familii este văzută de unii tineri mai mult ca o povară, decât ca un prilej de bucurie. Nu numai împuținarea căsătoriilor confirmă atitudinea reticentă față de întemeierea unei familii, ci și abandonul parental sau filial, înmulțirea divorțurilor, ușurința cu care se desfac căsătoriile sau se înfiripă relații extraconjugale.

De asemenea, contextul satului tradițional a dispărut, comunitatea suferind pierderi și transformări ale unei însemnate părți a patrimoniului cultural datorită deschiderii din ultimii 50-60 de ani, influențelor tot mai puternice ale globalizării, mass-media etc.

Tinerii revin din Europa și din alte țări ale lumii cu o nouă mentalitate, cu noi valori, dintre care o parte se reflectă și în obiceiurile nupțiale. Astfel, apar secvențe ritual-ceremoniale noi, caracteristice țărilor de adopție, invenții ad-hoc sau sunt suprimate secvențe tradiționale care par a nu ne reprezenta „în Europa”.

Încet își fac loc și în comunitatea românească cuplurile de homosexuali, deocamdată sancționate ca „aberante” de către mulți oameni. Datorită avântului pe care îl iau și la noi prostituția și conviețuirea liberă, cât și industria filmelor pentru adulți, se modifică, pe zi ce trece, atitudinea bărbatului față de femeie și față de familie sau de căsătorie. Educația sexuală începe la vârste tot mai mici, statisticile confirmând scăderea vârstei primului contact sexual. Se modifică, în consecință, concepția despre feciorie și fidelitatea conjugală. Tehnicile medicale noi (fertilizarea in vitro, mama purtătoare etc.) modifică, ușor, mentalitatea referitoare la concepția copiilor, una dintre cele mai puternice motivații ale întemeierii familiei.

Luarea iertăciunilor de la părinți

**Tortul miresei - Cârlibaba,
2000**

Fotografii de Iuliana BĂNCESCU

Nici exemplele pe care le oferă „vedetele” nu sunt favorabile familiei și au un impact deosebit de mare, prin promovarea lor în mass-media, în medii foarte diverse, incluzând satele. Presa ultimilor ani stăruie, de asemenea, în formarea unei noi mentalități referitoare la sex și cuplu, promovând o gândire mult mai liberală, în detrimentul celei tradiționale și creștine, referitoare la familie. Tot mai mulți oameni și la vârste tot mai fragede au acces, prin televiziuni și Internet, la informații cu caracter sexual, necenzurate și ostile ideii de familie. Prin aceste mijloace se promovează mai mult plăcerea, satisfacția și mentalitatea conform

căreia poți uza de omul de lângă tine ca de un obiect al acestora, iar nu de a-l privi ca persoană și a avea cu el o relație personală.

Ca etnologi, în acest context, ne punem întrebarea: care este destinul familiei și al obiceiurilor legate de întemeierea acesteia în comunitatea românească? Ce impact va avea noul stil de educație și de viață asupra întemeierii de familie și asupra datinilor de la nuntă?

Previzunile pe care le putem face vizează schimbări profunde, filtrate prin prisma mentalității tradiționale și a tradiției creștin-ortodoxe, de care oamenii se află încă ancorați. Viitorul mai mult sau mai puțin îndepărtat va decide cum va tria comunitatea aceste valori noi care o invadează, ce și cum va ajunge în obiceiurile nupțiale viitoare. E o problemă de timp, pe care trebuie să o privim dinamic, sub aspectul conservării obiceiurilor actuale, al înregistrării și arhivării lor, pentru a nu pierde reperele spiritualității și identității comunităților românești după posibila dispariție a unora dintre valorile sale de patrimoniu.

Dr. Iuliana BĂNCESCU

**Ansamblul folcloric „Drăgaica” (Căzănești) - Premiul I la
Secțiunea ansambluri și grupuri folclorice tradiționale**

secțiune instrumentală, grupuri vocale, dansuri populare, ansambluri și grupuri folclorice tradiționale.

Au fost acordate următoarele premii:

Secțiunea soliști vocali:

Premiul I: Ana Gheorghe (Albești)

Premiul II: Constantin Ene (Manasia)

Premiul III: Anișoara Dumitru (Muntenii Buzău)

Secțiunea instrumentală - soliști instrumentiști și grupuri instrumentale:

Premiul I: Petre Zamfir (Făcăeni) - acordeon

Premiul II: Gheorghe Comărniceanu (Buiești) - caval

Premiul III: Ilie Mușuroia (Giurgeni) - fluiet

Secțiunea grupuri vocale:

Premiul I: Grup vocal folcloric feminin (Muntenii Buzău)

Premiul II: Grup vocal folcloric bărbătesc (Cocora)

Premiul III: Grup vocal folcloric feminin (Albești)

Secțiunea dansuri populare:

Premiul I: Formația de dansuri populare mixte (Reviga)

Ansamblul folcloric „Dorulețul“ (Făcăeni), câștigătorul Trofeului Festivalului „Zărzărică, zărzărea“

judet preponderant agrar, precum Ialomița, cel puțin trei ansambluri folclorice de amatori. Îndelung aplaudate au fost și formațiile de dansuri populare din Vlădeni și Gheorghe Doja sau cei din grupurile folclorice vocale din Muntenii Buzău, Cocora și Albești. Foarte apreciat de public a fost *Grupul instrumental de mandoline* al copiilor din Giurgeni, copii ce au crescut, la propriu (când i-am văzut prima oară erau niște bobocei, în clasa întâi - frumoși și timizi, foarte atenți la domnul învățator ca nu cumva să greșescă, iar acum se apropie de adolescență), și au evoluat în ceea ce privește interpretarea.

Juriul format din specialiști în domeniul muzical-coregrafic, personalități ale vieții culturale ialomițene și românești - Cristian Obrejan (directorul CJCPCT Ialomița), Elena Gavriluțiu (CNCPC), Vasilica Ghiță Ene (redactor, Radio Antena Satelor), Virgil Iaru (profesor muzică - Liceul de Artă „Ionel Perlea“ Slobozia), Ștefan Coman (directorul artistic al Ansamblului profesionist „Baladele Deltei“ - Tulcea), Jan Cheptea (consilier - Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Ialomița) - a apreciat evoluția participanților în cadrul celor cinci secțiuni ale festivalului: soliști vocali,

Obiceiul „Cununii“ de Ispas la Mohu

La 40 de zile după Paști, creștinii sărbătoresc Înălțarea Domnului la cer, zi consemnată în calendarul popular sub numele de Ispas. Sărbătoarea Înălțării Domnului este una dintre cele mai vechi și mai importante sărbători ale creștinătății, prăznuită încă de pe vremea apostolilor.

Comunitatea de creștini din Mohu, județul Sibiu celebrează această sărbătoare sfântă și prin intermediul obiceiului Cununii.

Astfel, cu o zi înainte de Ispas, feciorii tineri din sat se duc în holdă și împletesc cununi din spițele de grâu. În dimineața zilei de Înălțare, toți creștinii merg la slujba religioasă.

Fetele tinere îmbrăcate în costum popular vin la biserică cu flori în mână pentru ca mai târziu să împodobească cununa primită de la feciori. Slujba este apoi continuată la troița de la marginea satului. Alaiul de credincioși deschis de prapuri și în frunte cu preoții se îndreaptă către troița de la marginea satului, unde slujba va fi apoi continuată. Acolo, feciorii oferă fiecărei fete câte o cunună de grâu, după ce a fost sfințită de către preoți.

Botezate de către preoți, fetelor se vor grupa apoi în șiruri și se vor întoarce la biserică, străbătând din nou satul, unde de pe la porți

Slujba religioasă de Ispas

Aducerea cununilor de grâu de către feciori

Aruncarea cu grâu, la porți

Așezarea cununii la troița din sat
Fotografii din Arhiva CJCPCT
„Cindrelul-Junii” Sibiu

se aruncă cu boabe de grâu pentru ca acestea să se întărească și să rodească. În drum spre biserică, fetele așază cununile de grâu din holde pe diferite cruci din sat, cântând: *Sus în poarta Raiului/De-a dreapta Tatălui/Dochilie de tămâie/Dochilie cine șede/Tot Maica, Sfânta Mărie/Cu-n prunc mititel în față/Pruncul plânge nu mai tace/Maică-sa din grai grăia:/Taci fiule nu mai plânge/Că maica ție-ți va da/Tot cheile Raiului/Tu Raiul vei descuiați și lumea o vei vedea/La cruciulița de piatră/Jură un june și c-o fată/Începe junele-a jura,/Biserica se lumina,/Făcliile s-aprindea,/Mese dalbe se-ntindea/Păhărele se umplea./Începe juna a jura,/Biserica se-ntuneca,/Făcliile se stingea,/Paharele se golea,/Mese dalbe se strângea./Adu Doamne,*

rodul codru/Să rodească grânele/Să mânce copilele.

Odată ajunși la biserică, credincioșii o vor înconjura de trei ori, iar fata care va prinde prima funia cu care se trag clopotele se va mărita în anul acela.

După-masă, își amintește Maria Olga Lazăr (63 de ani) se mergea la joc, iar băiatul care a înmănat primul unei fete coroana pornea jocul. Astăzi acesta nu se mai ține.

Cozmina GLONȚA,
CJCPCT „Cindrelul-Junii” Sibiu

Ecouri

Zărzărică, zărzărea

Aflat la a XVII-a ediție, Festivalul folcloric județean „Zărzărică, zărzărea” s-a desfășurat în acest an în localitățile Muntenii Buzău și Mihail Kogălniceanu - faza zonală și, respectiv, în comuna Reviga - faza finală.

Ca în fiecare an, Festivalul „Zărzărică, zărzărea” și-a propus să stimuleze, să păstreze și să valorifice tradițiile folclorice - muzicale și coregrafice - și etnografice ialomițene. Astfel, și de data aceasta, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Ialomița, principalul organizator al festivalului, a reușit să antreneze în acest demers cea mai mare parte a localităților județului, creându-se o adevărată emulație în rândul celor care sunt implicați într-un fel sau altul în viața și activitatea culturală a 52 de localități - primari, viceprimari, directori de cămine culturale, profesori, instructori de formații artistice, interpreți. Dintre aceștia, reprezentanții a 18 localități, ce s-au evidențiat la faza zonală din 15 mai, și-au dat întâlnire duminică, 31 mai a.c., la Reviga.

A fost o atmosferă de sărbătoare la Reviga, unde cântecul și dansul ialomițean, costumul și obiceiurile populare (aduse pe scenă) au rezonat cu sufletul spectatorilor. Au încântat prin ținută scenică, interpretare și repertoriu tinerii din Ansambul folcloric „Dorulețul” din Făcăeni, ca de altfel și cei din ansamblurile „Mugurelul” din Reviga și „Drăgaica” din Căzănești. Și nu putem să nu subliniem, ca de fiecare dată când am avut prilejul, ce mare lucru este să ai, în concurs, într-un

MINISTERUL CULTURII ȘI CULTELOR
CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CONSERVAREA
ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE

013701 București • Piața Presei Libere nr. 1 • corp B 1

• etaj V / VI • telefon/fax 317 89 70

www.centrul-cultura-traditionala.ro

www.traditionalnet.ro

e-mail: contact@centrul-cultura-traditionala.ro

Director: **Oana Gabriela PETRICĂ**

Redactor coordonator: **Oana Gabriela PETRICĂ**

Colectiv redacțional:

Mihaela CIORCILĂ (secretar de redacție) • **Dănuț DUMITRAȘCU**

Elena GAVRILUȚIU • **Mirela PARASCHIV**

Producție și difuzare: **Mariana COMAN**

Coperta I - **Ana Maria MUȘESCU** (Iedera, Dâmbovița) -
Sfântul Prooroc Ilie

Fotografie din Arhiva CNCPCCT

Coperta IV - **Nicolae PĂTRU** (Furnicoși, Argeș) - **La târg**

Fotografie de Dănuț Dumitrașcu

ISSN 1224 - 6921

Tehnoredactare: **Anca Cristina VERGULESCU**

Imagine de la finala concursului "Cultur pentru cultur", Alba, comuna Avram Iancu, iulie 2007

Fotografie de Oana Petrică

Mulțumim tuturor colaboratorilor pentru sprijinul acordat și așteptăm în continuare informațiile și articolele dumneavoastră pentru *Buletinul Informativ*.
